“БЕКИТЕМИН”
Тоо-кен технологиялык
Колледжинин директору
Аракеев М.У. ____________
“_21_” ___02_______ 2023-ж.

“МАКУЛДАШЫЛДЫ”
Тарбия иштери боюнча
директордун орун басары
Ташполотов К.М.____________
“_21_” ___02_______ 2023-ж.

ТОО-КЕН ТЕХНОЛОГИЯЛЫК КОЛЛЕДЖИ

“Тил – биримдиктин, ынтымактын көпүрөсү”
аталышындагы иш чаранын жүрүшү

Бишкек -2023

Академик У.Асаналиев атындагы Кыргыз тоо-кен металлургиялык институту
Тоо-кен технологиялык колледжи

21-февраль "Эл аралык Эне тил күнү" күнүнө карата
"Тил – биримдиктин, ынтымактын көпүрөсү"
аталышындагы иш чаранын жүрүшү

1. Саламдашуу кириш сөз.

- Саламатсыздарбы, бүгүнкү иш чаранын катышуучулары, студенттер, окутуучулар жамааты. Өзүңүздөр билгендей КРнын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан 21 – февраль Бүткүл дүйнөлүк Эне тил күнүнүн маанисин коомчулукка жайылтуу максатында бир айлык жарыяланган. Бүгүн биз дагы ошол иш чараны утурлай колледжибизде силер менен биргеликте тилдин маанилүүлүгү, коомдогу орду тууросында ойлорубузду ортого салып, башка тилдерде ыр окуп, сүйлөшөлү деп чогулуп отурабыз.

Бүткүл дүйнөлүк тил күнүнүн белгиленип калыш тарыхына бир аз токтолсок:

1952-жылы 21-февраль күнү Бангладеш өлкөсүнүн борборунда жаштар эне тилинин Мамлекеттик тил статусун алуусун талап кылып, митинге чыгышып, күч органдарынын огунан студенттер өлүмгө учураган. Бул окуяны эскерүү максатында, эне тил ар улуттун байлыгы экенин унутпоо үчүн ЮНЕСКО бул күндү белгилеген. ***1999-жылы 17-ноябрда ЮНЕСКОнун Генералдык*** конференциясы тарабынан жарыяланган ***21-февраль "Эл аралык Эне тил күнү"*** жыл сайын 2000-жылдан бери тил жана маданият түрдүүлүгүнө жана көп тилдүүлүккө көмөк көрсөтүү максатында белгиленип келет.

Кыргыз ССРинин Жогорку Совети тарабынан 1989-жылы 23-сентябрда "Кыргыз ССРинин мамлекеттик тили жөнүндө" мыйзам кабыл алынып, андан сон кыргыз тилине мамлекеттик тил макамы берилген. Бул мыйзам 2004-жылы Жогорку Кеңештин Мыйзам чыгаруу жыйыны тарабынан жаңыланып, анда кыргыз тили мамлекеттик тил, ал эми орус тили расмий тил деп жарыяланган.

Тил – улуттун байлыгы. Мамлекеттүүлүктүн бирден бир белгиси бул анын тили. Кыргыз тили аябагандай бай тил. Бул тилде дүйнөдө жок улуу эпос "Манас" айтылган тил. Бул тилде "алдей" ыры ырдалып Эне сүтү менен наристеге өткөн тил.

Анда иш чарабызды баштайлы

І-бөлүк Адабий –музыкалуу бөлүк

Эне тилсиз таанып белем жеримди.
Эне тилсиз таанып белем элимди.
Эне тилсиз укмак белем "Манасты"
Эне тилсиз укмак белем санатты –деп акын Т.Байзаков айткандай кезекти манас айтууга берели.

1. “Манас” эпосунан үзүндү айтуу. МДк-9-22 гр.студенти Азаматов Уларбек
2. Көркөм ыр саптары
   ОГРк-9-22 гр.ст. Бөрүбаев Тынай
   ОПИк-9-22гр.ст. Көчкөнбай уулу Болот - эне тилибизде
   МДк-9-22 гр.ст.Керимбек уулу Азамат
   ЭМАк -9-22 гр.ст. Медербеков Калыс
   ГГк-9-22гр.ст. Отунбаев Кантемир - орус тилинде
   ГГк-9-22гр.ст. Жаманкулов Бектур
   Рк -9-22гр.ст. Зардарбеков Нарбото
   ОПИк-9-22гр.ст. Тюменбаев Эмир
   ОПИк-9-22гр.ст Жумагазиев Бексултан – англис тилинде
3. А.С.Пушкиндин **“Евгений Онегин” романынан** Евгений Онегин менен Татьяна Ларинанын диалогунан үзүндү.
   МДк-9-22 гр.ст. Абдиева Алтынай жана Алмазбеков Адильхан
4. Музыкалык номер (комуздун коштоосунда ыр аткаруу)
   “ Таппадым сендей” ”
   МДк-9-22 гр.ст. Жолдошбек уулу Самат
5. О.Генри. **“Пока машина ждёт”** чыгармасынан диалог.
   ОПИк-9-22 гр.ст. Осмонов Эрназар
   ГФк-9-22 гр.ст. Өзгөнбаев Улан
6. Тил боюнча цитаталар
   - ✓ Элдин тилин кадырлабаган адам, элдин өзүн да кадырлабайт. Б.Юнусалиев
   - ✓ Тил адам рухунун түпкү теги, суу ичкен булагы. К.Карасаев
   - ✓ Элди түбөлүк эл кылып турган анын тили. Ар бир тил өз элине улуу. Анын тазалыгын сактап, байлыгына байлык кошуубуз керек. Ч.Айтматов
   - ✓ Ар бир элдин тили –ошол нечен кылымдык акылынан жаралган кымбат мурасы. Ч.Айтматов
   - ✓ Язык есть исповедь народа, его душа и быть родной. П.А. Вяземский
   - ✓ Родной язык –твоя душа, твой мир, твой луч, люби его за то, что он могуч
   - ✓ Язык –это история народа. Язык –это путь цивилизации и культуры. А.Куприн
   - ✓ To have another language is to possess a second soul. Charlemagne
   - ✓ Man invented language to satisfy his deep need to complain. Lily Tomlin

7. Музыкалык номер (гитаранын коштоосунда ыр)
   ГФк-9-22 гр.ст.Сүйүндүк уулу Бакыт

II-бөлүк. Талкуу – дебат.

Бул бөлүктө 2-курстардан 4 команда түзгөнбүз.

Балдар, азыр командаңарга ат коюп, топ башын шайлагыла жана өзүңөрдү орус, англис тилдеринде тааныштырасыңар.

МДк-9-22 гр.ст. Жолдошбек уулу Самат   Күү чертүү

8. 1-тапшырма:**Азыркы мезгилдеги көп тилдүүлүктүн маанилүүлүгү эмнеде?**

Топ иштегенче, балдар көркөм ыр окушат.

Ойлорун ортого салып, талкуулашат, суроо –жооптор жүргүзүлөт.

2-суроо: **Канткенде мамлекеттик тилди жогорку деңгээлде өнүктүрө алабыз?**

Топ иштегенче Сүйүндүк уулу Бакыт гитарада ойноп берет.

Ойлорун ортого салып, талкуулашат, суроо –жооптор жүргүзүлөт.

9. Көркөм ырлардан окуу (кыргыз, орус жана англис тилинде)

10. Сөздүк менен иштөө

11.Жетекчилердин, окутуучулардын сөзү

12. Жыйынтык

2003-жылдын 21-февралында ЮНЕСКОнун Генералдык директору К.Мацуура Эл аралык эне тил күнүнө мындай деп айткан экен: “Эмнеге эне тилге ушунча көңүл бөлүнүп жатат? Анткени, тилдер адам баласынын ар түрдүү чыгармачылыгынын кайталангыс сүрөттөлүшүн түзөт. Баарлашуу, кабыл алуу жана ойлонуу аспабы катары тил дагы биз дүйнөнү кантип көрүп жана кечээки, бүгүнкү, эртеңки менен болгон байланышты сүрөттөп турат. Тилдер – кокус кезигишүүлөрдүн изин, ар кандай булактардан байыган ар бир өзүнүн тарыхына таандык маалыматты алып жүрөт...”

Демек, ар бир мамлекет, улут үчүн биринчи орунда эне тили туруусу зарыл. Ар бир жаран өз өлкөсүндө ЭНЕ тилинде гана сүйлөсө тилдин жоголбой тургандыгына ишеним чоң. Ошону менен катар бүгүнкү ааламдашуу мезгилинде цивилизациядан, жаңы технологиядан артта калбай башка бир катар тилдерди үйрөнүүбүз дагы мезгил талабы.